

KUIN UNTA

Sirpa Kähkönen: *36 uurnaa*.
Siltala, 2023.

YKI RÄIKKÄLÄ

En tarttunut kirjaan siksi, että se on Finlandia-palkittu. Kirjan nimi jo oli kiehtova ja olin lukenut Kähköselä pari aiempaa

kirjaa, mm. *Vihan ja rakkauden liekit. Kohtalona 1930-luvun Suomi*, joka kertoo hänen sukunsa kohtaloista poliittisesti erittäin kuumalla 30-luvulla. 36 uurnaa on henkilökohtainen kertomus kirjailijan vuosi ennen kirjan julkaisua kuolleesta äidistä, tämän suvusta ja hänen omasta suhtautumisestaan monin tavoin ongelmalliseen lähiomaiseen. Oma äitini kuoli viime kesän lopulla, joten omakohtaiset kokemukset nousivat rinnalle kirjaa lukiessa.

Omat kokemukseni eivät vaikuttaneet siihen, että lukeminen ei ollut aluksi aivan helppoa. Kertomisen tyyli oli alussa itselleni hieman vieras. Kirjailija puhuu lähes koko kirjan ajan äidilleen ja isoisälleen, joka nousee kirjassa lähes yhtä tärkeäksi kuin äiti. Nämä ovat kuin läsnä koko kirjan ajan. Teksti on usein kuin tajunnanvirtaa, kuin unta unenomaisine tuokioineen. Kirja on kuin koko sen mitan täyttävä runo. Toisinaan teksti on kerrassaan vaikuttavan upeaa, mutta toisaalta myös proosallisempaan tekstiin totuneelle uuvuttavaa. Tuolloin tällöin eteen tulevat onomatopoeettiset ilmaiset tai abstraktit mitään ilmaisemattomat sanat tuntuvat vaivaannuttavilta. Toisinaan silmille tulee fraktuurafonttia, mikä ei itsestäni tunnu perustellulta. Mutta kuten aina taiteessa, on tämä näkijän, kuulijan tai lukijan oma subjektiivinen kokemus.

Kuten jo nimestä voi arvella, on kirjan yhtenä läpikulkevana teemana kuolema. Kaikkien elämien päätepisteenä on kuolema. Ja nykyisin varsin usein se päätepiste on uurna. Niin oli myös omalla äidilläni. Uurnan teki

veljeni. Kähkönen on kirjoittanut kirjan äitinsä jättämien päiväkirjojen tekstien avaamien mielikuvien ja muistikuvien mukaan. Kuolleet ovat läsnä, samassa huoneessa kirjailijan kanssa. Hän kirjoitti itsensä kuolleiden keskellä olevaksi sivulliseksi. Mukana on koko ajan ”Tuonen tyttö”, äidin noutaja. Kirjan nimi saa selityksensä, mikä kirjaa lukematta ei ole selvä, vaan taitavan kirjailijan muodostama käsite tai sen sisältö. Tekstiä voikin mielestäni pitää eräänlaisena käsitetaiteena, vaikka ei olekaan abstraktia, kuten se on kuvataiteissa.

Koko ihmiskunnan historia on satuman, arviointivirheiden ja hetkellisten tarkkaamattomuuksien sanelemaa. Niin myös Kähkösen ja tämän äidin Riitan kohdalla. Erään henkilön muuttaman sekunnin tarkkaamattomuus tuottaa useille ihmisille tapahtumien kulun vuosikymmeniksi tyystin erilaisena kuin olisi ollut ilman sitä hetken tapahtumaa.

Alkoholismilla on usein joku ulkopuolinen lähtösyy. Kirja käy läpi vuosikymmenien mittaista epävarmuutta siitä mikä äiti oikein oli. Kirjan alaotsikko onkin *Väärässä olemisen historia*. Itselläni oli ongelmallinen suhde omaan äitiini. Hänenkin alkoholismillaan oli oman näkemykseni mukaan syy, jonka hahmottamiseen minulta meni aikaa. Riitalla, Kähkösen äidillä, se oli nuoruudessa sattunut onnettomuus. Sattuma, joka muutti kaiken. Kähkönen kirjoittaa: ”*En sure kuolemaasi, suren elämäsi*”. Näin tunsin itsekin oman äitini kuoltua. En surrut hänen kuolemaansa, vaan olin

helpottunut siitä, että hänen muistisairaudesta raunioittama elämänsä päättyi kuitenkin rauhallisesti. Vasta myöhemmin surin hänen elämäänsä, joka olisi voinut mennä paremminkin.

Kirja-arvioihin ei juuri kuulu omien henkilökohtaisten kokemusten esilletuonti, mutta teen sen, koska Kähkönen ei itse säästele, eikä peittele oman sukutarinansa kipukohtia ja asioita, joista yleensä vaietaan. Siitä, mistä ei voi puhua, on vaiettava. Tai sitten kirjoittaa kirja. Näin on Sirpa Kähkönen tehnyt. Kirjoittanut mielenkiintoisen ja vaikuttavan sekoituksen historiankirjoitusta ja autofiktiota. Muistikuvat ja valemistot sekoittuvat, häpeilemättä ja anteeksipyytelemättä. Monista kirjassa kerrotuista asioista ei Kähkösen lapsuudessa ja nuoruudessa puhuttu. Vasta päiväkirjojen myötä Sirpalle avautui moni seikka, jota ei aiemmin voinut ymmärtää.

Vaikka Finlandia-palkintoa ei juuri arvostaisi tai pitäisi sitä kirjallisuuden laadun takeena, en ihmettele, miksi juuri tämä kirja sen sai. Vaikka en joistain Kähkösen ratkaisuista itse pidä, on kirja kuitenkin niin taidokkaasti kirjoitettu ja niin vaikuttava kertomus eräästä suvusta ja äidin ja tyttären suhteesta monine komplekseineen, ettei tätä voi sivuuttaa olankohautuksella. Tämä on yksi fragmentti lukuisista kompleksisista ja vaikeista perhesuhteista. Elämä ei yleensä ole helppoa, mutta usein kipeät asiat saavat suhteensa ja ratkaisunsa aikaa myöten. Valitettavasti toisten osapuolten kannalta liian myöhään. Hieno kirja.

